

Niesamowite fakty, które każde dziecko powinno wiedzieć o naszej wspaniałej planecie

Jeszcze więcej powodów, by kochać
naszą planetę #LoveThePlanet

Ludzie i planeta

Niesamowite fakty o naszej planecie

Ludzie i planeta

Ziemia jest wspaniałym miejscem do życia i zabawy, i jedynym, jakie mamy.

Oto kilka interesujących faktów na temat naszej planety, nad którymi być może się zastanawialiście – a o których dorośli nie zawsze wiedzą.

Ile lat ma Ziemia?

Ziemia ma około 4,5 miliarda lat. To tak długi okres, że trudno go sobie wyobrazić. Przypomnij sobie dinozaury, które wyginęły 65 milionów lat temu. Są młode w porównaniu do Ziemi! Wiemy, ile lat ma Ziemia, bo naukowcy są w stanie określić wiek najstarszych skał naszej planety. Nauka o początkach Ziemi to świetny sposób, aby dowiedzieć się, jak działa nasza planeta.

Niesamowite fakty o naszej planecie

Ludzie i planeta

Co powoduje zmianę pór roku?

Czy wiesz dlaczego latem jest ciepło, a zimą zimno? Wynika to z faktu, że w różnych porach roku różne części naszej planety są nachylone w kierunku słońca lub oddalone od niego. Półkula północna (obejmująca takie miejsca jak Ameryka Północna, Europa i Azja) jest najbardziej zwrócona ku Słońcu w czerwcu, kiedy zaczyna się lato. Jeśli jednak mieszkasz na półkuli południowej (obejmującej Amerykę Południową, Australię i południową Afrykę), lato zaczyna się w grudniu, kiedy ta część świata jest najbardziej nachylona w kierunku słońca. Wiele osób błędnie uważa, że lato jest cieplejsze, ponieważ Ziemia przybliżyła się do Słońca, ale teraz znasz prawdziwą przyczynę.

W jaki sposób Ziemia jest w stanie utrzymać życie?

Wszelkie życie na Ziemi potrzebuje wody, aby przetrwać, a nasza planeta znajduje się w odpowiedniej odległości od Słońca, aby woda mogła występować w postaci ciekłej. Gdyby Ziemia znalazła się zbyt blisko Słońca, woda by się wygotowała. Gdyby była za

daleko, woda by zamarzła. Na korzystne warunki dla życia składają się też inne czynniki. Na przykład Ziemia ma pole magnetyczne i warstwę powietrza zwaną ozonem, które chronią życie przed niebezpiecznym promieniowaniem słonecznym. Rośliny wykorzystują słońce do pozyskiwania energii i przekształcania gazowego dwutlenku węgla w tlen (proces zwany fotosyntezą), a wszystkie zwierzęta (w tym ludzie) wykorzystują tlen do oddychania. Jest to kompletny system, w którym jeden rodzaj życia umożliwia istnienie innego rodzaju, ale wszystkie one potrzebują wody. Pomyśl o tym następnym razem, gdy będziesz nalewać ją do szklanki.

Ile wody jest na Ziemi?

Okolo 70% powierzchni Ziemi jest pokryte wodą. Większość tej wody (ok. 97%) jest w oceanach i morzach (woda słona). Reszta jest w jeziorach, rzekach, lodowcach, parze wodnej lub pod ziemią (woda słodka). W rezultacie, mimo że na Ziemi jest dużo wody, mniej niż 1% z niej to woda słodka zdatna do picia. Wiele miejsc cierpi na niedobór wody, zwłaszcza jeśli nie ma w nich obfitych opadów. To jeden z powodów, dlaczego oszczędzanie wody jest ważne.

Niesamowite fakty o naszej planecie

Który rodzaj wody jest ważniejszy: woda słona czy słodka?

Oba są niezwykle istotne. Aby zachować zdrowie, ludzie muszą codziennie pić czystą, świeżą wodę. I chociaż nie możemy pić słonej wody, ocean jest nam niezbędny do życia. Większość tlenu, którym oddychamy, pochodzi z fotosyntezy w oceanie, a dla wielu osób ocean jest podstawowym źródłem pożywienia. Zanieczyszczenie wody stanowi poważny problem i jest szkodliwe dla roślin i zwierząt, które w niej żyją. Niektórzy naukowcy szacują na przykład, że za kilka lat w oceanie będzie więcej plastikowych odpadów niż ryb! Podejmując działania na rzecz zmniejszenia ilości odpadów i zanieczyszczeń, aby utrzymać nasze zasoby wodne w czystości, robisz coś, co jest naprawdę ważne dla życia na Ziemi, w tym dla ludzi.

Ile gatunków zwierząt żyje na Ziemi?

Naukowcy naliczyli około 1,2 miliona gatunków, ale sądzą, że miliony kolejnych nie zostały jeszcze odkryte. Wiele z tych nieodkrytych gatunków żyje w oceanach, które nawet dziś pozostają w większości niezbadane. Inne żyją w lasach deszczowych. Niestety zanieczyszczenie środowiska, wylesianie i zmiany klimatu powodują, że gatunki wymierają, zanim zdążymy się dowiedzieć, jak bardzo są niesamowite. Organizacja Narodów Zjednoczonych szacuje, że każdego dnia ginie około 150 gatunków. Jeśli zdecydujesz się badać rośliny i zwierzęta w środowisku naturalnym, być może znajdziesz takie, których nikt nigdy wcześniej nie widział, i pomożesz w ich ocaleniu.

Niesamowite fakty o naszej planecie

Czy Ziemia naprawdę robi się coraz cieplejsza?

Tak. W ciągu ostatnich 100 lat średnia temperatura na Ziemi wzrosła o około $0,8^{\circ}\text{C}$. Może się to wydawać niewielką liczbą, ale w skali całej planety stanowi to ogromną różnicę. Na przykład cieplejsze powietrze może zatrzymywać więcej wody, więc burze deszczowe i śnieżne mogą być bardziej intensywne. Niewielki wzrost temperatury może również spowodować zmianę wzorców pogodowych, co skutkuje topnieniem lodowców, suszami i większą liczbą pożarów. Ponadto rafy koralowe są bardzo wrażliwe na temperaturę oceanu, a wiele z nich już umiera.

Kiedy ludzie spalają ropę, gaz i węgiel, do atmosfery dostaje się więcej dwutlenku węgla, który zatrzymuje więcej ciepła słonecznego. Z tego powodu naukowcy uważają, że do końca wieku temperatury mogą wzrosnąć o dodatkowe $0,3^{\circ}\text{C}$ do $4,8^{\circ}\text{C}$. Jest to szeroki zakres i oznacza wiele potencjalnych szkód, dlatego tak ważne jest, aby utrzymać ten wzrost na jak najniższym poziomie. Pomaganie w ograniczaniu efektu cieplarnianego to fajna sprawa.

Dowiedz się więcej:

Jeśli chcesz wiedzieć więcej o zmianach klimatu, odwiedź stronę [National Geographic Kids \(Odkrywanie/Nauka\)](#).

Opiekunowie i nauczyciele: sugestie dotyczące uczenia dzieci ochrony planety można znaleźć w tym artykule na stronie [One Green Planet](https://www.onegreenplanet.org/animalsandnature/things-we-need-to-teach-our-children-about-protecting-the-planet/). <https://www.onegreenplanet.org/animalsandnature/things-we-need-to-teach-our-children-about-protecting-the-planet/>

Aby dowiedzieć się więcej na temat dbania o środowisko i dlaczego jest to takie ważne, zobacz ten artykuł na stronie [Green Coast](#).